

ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ

Σύγχρονος τοῦ Πλάτωνος. Ἔζη κατὰ τὴν 96 Ὀλυμπιάδα. (π. X. 818)

Ο ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ κατήγετο ἐκ τῆς Κυρήνης τῆς Λιβύ-
νης. Ἀκούων δὲ τὴν μεγάλην φήμην τοῦ Σωκράτους, παρή-
τησε τὴν πατρίδα του καὶ ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ νὰ
τὸν ἀκροασθῆ. Ἐγεινεν ἓνας ἐκ τῶν πρωτίστων αὐτοῦ μα-
θητῶν. πλὴν ἐζούσε ζωὴν ἀκρως ἀντικειμένην πρὸς ὅσα
ἐδιδάσκοντο εἰς τὴν ἐξάϊρετον τοῦ φιλοσόφου τούτου σχο-
λήν. Οὗτος εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τῆς αἵρέσεως, ἣτις ἐπωνομά-
σθη Κυρηναϊκὴ ὡς ἐκ τῆς πατρίδος του.

Τὸ πνεῦμά του ἦτο λαμπρότατον, αἱ δὲ ἀποκρίσεις του
ζωηραί. Ὁμίλει εὐαρέστως κ' εὗρισκε πάντοτε ἀστειότητας
ὡς καὶ διὰ τὰ μικρὰ πράγματα. Μόνον δὲ σκοπὸν εἶχε τὸ
νὰ κολακεύῃ τοὺς βασιλεῖς καὶ μεγιστᾶνας, καὶ ἦτο πάν-
τοτε ἔτοιμος νὰ κάμῃ ὅ, τι ἐπεθυμοῦσαν. Τοὺς ἐκίνει εἰς
γέλωτα. καὶ εἴλκων ἀπ' αὐτοὺς ὅ, τι ἤθελεν· ἔτρεπεν εἰς
τὸ γελοιῶδες ὅσα ὄνειδα καὶ ὑβρεις ἐπράσαπτον εἰς αὐτόν,
εἰς τρόπον ὥστε τοὺς ἦτον ἀδύνατον νὰ τὸν ἐχθρευθῶσι
καὶ ἂν ἤθελαν. Τόσον δὲ ἦτον δεξιὸς καὶ ἐπαγωγὸς, ὥστε
κατώρθωνε πᾶν ὅ, τι ἐπεχειρῖζετο. Ἦτον ὁ αὐτὸς πάντοτε
εἰς ὅποιανδήποτε κατάστασιν καὶ ἂν εὗρισκετο, χωρὶς διό-
λου νὰ φροντίζῃ περὶ εὐπρεπείας. Ὁ Πλάτων τοῦ ἔλεγεν
ἐνίοτε· Ἀρίστιππε, καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην σὺ μόνος ἤξεύ-
ρεις νὰ φυλάττῃς τὸ ἴδιον σχῆμα φορῶν ῥάκη, εἴτε χλα-
μύδα πορφυράν.

Ὁ Ὀράτιος ὁμιλῶν περὶ τοῦ φιλοσόφου τούτου, λέγει δι-
ἤξευρε νὰ ὑποκρίνεται κάθε πρόσωπον, καὶ ὅτι ἀρκεῖτο μὲ

τὸ ὀλίγον τὸ ὁποῖον εἶχεν ὡς καὶ ὅταν ἐζήτει περισσύτερα.

Ὅλα ταῦτα τὰ προτερήματα κατέστησαν αὐτὸν εὐάρεστον εἰς τὸν Διονύσιον τὸν τύραννον, ὥστε οὗτος εὐδοκίμει μᾶλλον παρ' αὐτῷ, ἢ ἄλλος τις ἐκ τῶν αὐλικῶν του. Ὑπήγαινε δὲ συχνὰ εἰς τὰς Συρακούσας διὰ νὰ εὐωχῆται μ' αὐτόν· καὶ ὅταν ἐδυσαρεστεῖτο ἐπήγαινε εἰς ἄλλους μεγιστᾶνας· καὶ ἐπειδὴ ἔζη πάντοτε εἰς τὰς αὐλὰς τῶν ἡγεμόνων, διὰ τοῦτο ὁ Διογένης ὁ κυνικός, ζῶν εἰς τὰς ἡμέρας του, τὸν ὠνόμαζε σκύλον βασιλικόν.

Μίαν ἡμέραν ὁ Διονύσιος τὸν ἔπτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον· τοῦτο ἐκακοράνη εἰς τινὰς τῶν παρόντων· ὁ δὲ Ἀρίστιππος ἐγέλασε καὶ εἶπε· διὰ τοῦτο νὰ παραπονεθῶ! οἱ ἀλιεῖς διὰ νὰ πιάσουν μικρὸν ὀψάριον καταβρέχονται, κ' ἐγὼ διὰ νὰ πιάσω φάλαιναν νὰ μὴν ὑπομείνω νὰ ρανθῶ μ' ὀλίγον εἶλεον!

Ἄλλοτε πάλιν ὁ Διονύσιος ἦτον ἐνωχλημένος ἀπ' αὐτόν· καὶ ὅταν ἠτοιμάσθη ἡ τράπεζα, ἠθέλησεν ὥστε ὁ Ἀρίστιππος νὰ καθίσῃ εἰς τὸν εὐτελέστερον τόπον. Οὗτος ὁμως δὲν ἐλυπήθη διόλου· φαίνεται, τοῦ εἶπεν, ὅτι ἔχεις σκοπὸν νὰ τιμήσῃς τοῦτον τὸν τόπον.

Πρῶτος ὁ Ἀρίστιππος ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Σωκράτους ἤρχισε ν' ἀπαιτῆ μισθὸν ἀπ' ὅσους ἐδίδασκε, καὶ διὰ νὰ κυρώσῃ τὴν συνθήκην ταύτην ἔστειλεν εἰς τὸν Σωκράτην εἴκοσι μνᾶς. Ὁ Σωκράτης ὁμως δὲν ἠθέλησε νὰ τὰς δεχθῆ καὶ ἦτο καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν δυσαρεστημένος διὰ τὴν διαγωγὴν τοῦ μαθητοῦ του· πλὴν περὶ τούτου ὁ Ἀρίστιππος δὲν ἐφρόντιζε διόλου· καὶ ὅταν τις τὸν ἐμέμφετο καὶ ἀντέτεινε εἰς αὐτόν τὴν μεγαλοφροσύνην τοῦ διδασκάλου του, ὅς τις ποτέ τι ἀπὸ τινος δὲν ἐζήτησεν, ἀπεκρίνετο· Αἶ! τοῦτο διαφέρει πολὺ! ἔλεγεν· οἱ ἄριστοι τῶν Ἀθηναίων,

θεωροῦν ὡς δόξαν των τὸ νὰ χορηγῶσιν εἰς αὐτὸν ὄλα του τὰ χρειώδη, εἰς τρόπον ὥστε ὁ Σωκράτης ἀναγκάζεται νὰ στέλλῃ ὀπίσω τὰ περισσότερα· δι' ἐμὲ ὁμῶς μολὶς φροντίζει ὁ πονηρὸς μου ἀργυριώνητος.

Φέρων τίς ποτε τὸν υἱὸν του εἰς αὐτὸν διὰ νὰ τὸν ἐκπαιδεύσῃ, τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸν ἐπιμεληθῇ καλῶς. Ὁ δὲ Ἀρίστιππος τοῦ ἐζήτησε μισθὸν πεντήκοντα δραχμάς. Πεντήκοντα δραχμάς! εἶπεν ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου· μὲ τόσα χρήματα ἐγὼ ἀγοράζω ἐν ἀνδράποδον! Ἵπαγε λοιπὸν ἀγοράσέ το, ἀπεκρίθη ὁ Ἀρίστιππος, καὶ θὰ ἔχῃς δύο. Δὲν πρέπει μ' ὄλα ταῦτα νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι ἦτο φιλοχρήματος ὁ φιλόσοφος διότι ἐζήτηε μισθὸν· τὸναντίον ἤθελε τὰ ἀργύρια διὰ νὰ τὰ ἐξοδεύῃ, καὶ νὰ δεικνύῃ μὲ ποῖον τρόπον πρέπει νὰ γίνεται ἡ χρῆσις των.

Μίαν ἡμέραν, ἐνῶ ἐταξείδευε, μαθὼν ἀπὸ τινος ὅτι τὸ πλοῖον ἦτο πειρατικόν, ἔβγαλεν ὅσα χρήματα εἶχε, καὶ προσποιούμενος ὅτι τὰ μετρά, τ' ἀφῆκεν ἐπίτηδες κ' ἔπεσαν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀμέσως ἀνεστέναξεν, ὡς τάχα τὸ βαλάντιον νὰ τοῦ ἔφυγεν ἀπὸ τὰς χεῖρας, καὶ εἶπε χαμηλά· κάλλιον ὁ Ἀρίστιππος νὰ χάσῃ τὰ χρήματά του, παρά δι' αὐτὰ νὰ χαθῇ ὁ ἴδιος.

Ἄλλοτε παρατηρήσας τὸν δοῦλόν του, ὅστις τὸν ἠκολούθει, μὴ δυνάμενον νὰ περιπατῇ ὀγλήγῳρα ὡς αὐτὸς, ἐξ' αἰτίας τῶν χρημάτων τὰ ὁποῖα τοῦ ἐσήκονε· ῥίψε, τοῦ εἶπεν, ὅσα δὲν εἰμπορεῖς νὰ κρατῆς.

Ὁ Ὀράτιος ὁμιλῶν περὶ τῶν ὅσοι κρίνουν τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὰ πλούτη, ἀντεθέττει εἰς αὐτοὺς τὸν Ἀρίστιππον.

Ὁ Ἀρίστιππος ἠγάπα πολὺ τὴν εὐτυχίαν, καὶ δὲν ἐφείδετο τίποτε διὰ ν' ἀγοράσῃ, ἂν τοῦ ἐτύχαινε καλὸν τι φαγώσιμον. Μίαν ἡμέραν ἔδωκε πεντήκοντα δραχμάς καὶ

ἠγόρασε μίαν πέρδικα. Ἐπιπληττόμενος δὲ ὑπὸ τινος δια-
 τοῦτο· σὺ, τὸν εἶπε, δὲν ἤθελες τὴν ἀγοράσει ἂν ἤξιζε μό-
 νον ἓνα λεπτόν; βεβαίως, ἀπεκρίθη ὁ ἄλλος. Ἐγὼ, ἐπανε-
 λαβεν ὁ Ἀρίστιππος, ἐκτιμῶ πεντήκοντα δραχμὰς ὀλιγώ-
 τερον, ἢ σὺ ἓνα λεπτόν.

Ἄλλοτε ἠγόρασεν ἀκριβώτατα τινὰ τραγήματα. Κατήγα-
 ρηθεὶς δὲ καὶ τότε ἀπὸ τινος παρευρεθέντα, δὲν ἔδιδες τὸν
 ἠρώτησε, τρεῖς ὄβολοὺς δι' ὅλα αὐτά; Ναι, ἀπεκρίθη. Ἴδού
 λοιπὸν, εἶπεν ὁ Ἀρίστιππος ὅτι δὲν εἶμ' ἐγὼ τόσον λαί-
 μαργος, ὅσον ἐσὺ εἶσαι φιλάργυρος.

Ὀνειδιζόμενος ὅτι ζῆ καθ' ὑπερβολὴν πλουσιοπαρήχως·
 ἂν ἢ εὐωχία, ἔλεγεν, εἶν' ἐπίφορος, δὲν ἤθελον γίνεσθαι
 τόσον μεγάλη συμπόσια καθ' ὅλας τὰς ἐορτὰς τῶν Θεῶν.

Καὶ αὐτὸς ὁ Πλάτων, ὅστις ἐλογίζετο πολυτελής, τὸν
 εἶπε μίαν ἡμέραν ὅτι ἐζούσαν εἰς ἄκρον τρυφηλῶς. Ὁ δὲ
 Ἀρίστιππος τὸν ἠρώτησεν· ὁ Διονύσιος σὲ φαίνεται ἀγαθός;
 Ναι, ἀπεκρίθη ὁ Πλάτων. Ζῆ ὅμως τρυφηλώτερον, ἐπανε-
 λαβεν ὁ Ἀρίστιππος· ὅθεν τοῦτο δὲν ἐμποδίζει τὸν ἄνθρω-
 πον νὰ ᾔηται ἀγαθός.

Ὁ Διογένης πλύνων ποτὲ χόρτα κατὰ τὴν συνήθειάν του
 εἶπεν εἰς τὸν Ἀρίστιππον διαβαίνοντα κατὰ τύχην· ἂν ἤ-
 ξευρες ν' ἀρκῆσαι μὲ χόρτα ὡς ἐγὼ, δὲν ἤθελες συχνάζει
 τὰς αὐλὰς τῶν τυράννων· καὶ σὺ ἀπεκρίθη ὁ Ἀρίστιππος,
 ἂν ἤξευρες νὰ συναναστρέφεσαι μὲ βασιλεῖς δὲν ἤθελες
 πλύνει χόρτα.

Μίαν ἡμέραν ὁ Διονύσιος ἐπρόσταξε κ' ἔφεραν τρεῖς ὡ-
 ραίαις ἐταίρας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐπέτρεψαν εἰς τὸν Ἀρίστιπ-
 πον νὰ ἐκλέξη ὅποιον αὐτῶν ἤρεσκεν· ἀλλ' ὁ Ἀρίστιππος τὰς
 ἔλαβε καὶ τὰς τρεῖς καὶ εἶπεν· ἡ ἐκλογή δὲν εἶναι πιστὸν
 πρᾶγμα, διότι ἠξέυρεις πόσαι δυστυχίαι ἀκολούθησαν ἀπὸ

τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πάριδος. Δύο εἰμποροῦν περισσότερον νὰ προξενήσων κακόν, καὶ μία δὲν ἤθελεν εἰμπορέσει νὰ κάμη καλόν. Τὰς ἔφερεν ἕως εἰς τὸ προκύλειον τῆς οἰκίας καὶ παρευθὺς τὰς ἀπέπεμψεν.

Ὁ Διονύσιος τοῦ εἶπε μίαν ἡμέραν· διατί οἱ μὲν φιλόσοφοι ἔρχονται πάντοτε εἰς τοὺς ἡγεμόνας, οὔτοι δὲ οὐδέποτε εἰς ἐκείνους; Ἐπειδὴ, ἀπεκρίθη ὁ Ἀρίστιππος, οἱ φιλόσοφοι γνωρίζουν ποίων πραγμάτων ἔχουν ἀνάγκην, οἱ δὲ ἡγεμόνες δὲν γνωρίζουν ποίων αὐτοὶ ἔχουν χρεῖαν.

Τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν τοῦ ἐπρόβαλεν ἄλλος τις ἄλλοτε, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπεκρίθη· καὶ οἱ ἰατροὶ πηγαίνουν εἰς τοὺς ἀρρώστους, καὶ μολονταῦτα δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος, ὅς τις δὲν ἐπιθυμεῖ μᾶλλον νὰ ἐπισκέπτεται ἀσθενῆ παρὰ νὰ ἦναι αὐτὸς ἀσθενής.

Ἐλεγεν ὅτι εἶναι κάλλιστον πρῶγμα τὸ νὰ περιορίζῃ τις τὰ πάθη του, ὅχι ὅμως καὶ νὰ τὰ ἐκριζώνῃ ἐξ ὀλοκλήρου, καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀμάρτημα ν' ἀπολαύῃ τις τὰς ἡδονάς, ἂν μόνον δὲν γίνεται δοῦλος αὐτῶν· καὶ διὰ τοῦτο σκωπτόμενος διὰ τὴν συγκοινωνίαν τὴν ὁποίαν εἶχε μὲ τὴν ἑταίραν Λατδα, ἔλεγεν· εἶναι ἀληθές ὅτι ἐγὼ ἔχω τὴν Λατδα, ἀλλ' ἡ Λαῖς δὲν ἔχει ἐμέ.

Μίαν ἡμέραν, ἐπειδὴ ἔμβαινε εἰς αὐτῆς τῆς ἑταίρας τὴν οἰκίαν, ἕνας τῶν μαθητῶν του, ὅς τις τὸν συνώδευεν, ἐντράπη. Ὁ δὲ Ἀρίστιππος τὸν εἶδεν ἐρυθριάζοντα, καὶ, φίλε μου, τοῦ λέγει, δὲν εἶν' ἐντροπὴ νὰ ἐμῶν τις, ἀλλὰ νὰ μὴν εἰμπορῇ νὰ ἐξέλθῃ.

Ὁ φιλόσοφος Πολυξένης ἤλθέ ποτε νὰ τὸν ἐπισκερθῇ ὕρῶν δὲ αὐτὸν εἰς εὐωχίαν μὲ γυναῖκας μεγαλοπρεπῶς στολισμένας, ἐκινήθη παρευθὺς εἰς θυμὸν καὶ ἤρχησε νὰ κατηγορῇ τὴν τοσαύτην πολυτέλειαν. Ὁ δὲ Ἀρίστιππος

τὸν ἠρώτησεν ἐντίμως ἂν ἤθελε νὰ καθίσῃ μ' αὐτοὺς εἰς τὴν τράπεζαν. Μάλισ' ἀπεκρίθη ὁ Πολυξένης. Αἶ λοιπόν! τὸν λέγει ὁ Ἀρίστιππος, διατι κάμνεις τόσην ταραχήν; δὲν μέμψασαι λοιπόν τὴν εὐωχίαν οὔτε τὴν συντροφίαν, ἀλλὰ τὰ ἔξοδα!

Ὁ Ἀρίστιππος διεφέρετο ποτὲ μὲ τὸν Αἰσχίνην, καὶ ἡ διαφορὰ τῶν ἔφερε τσαύτην δυσμένειαν μεταξύ των, ὥστε ἕκτοτε δὲν ἐβλέποντο. Ὁ Ἀρίστιππος ὑπῆγεν εἰς τοῦ Αἰσχίνους τὴν οἰκίαν, καὶ, αἶ! τὸν λέγει, δὲν θὰ συνδιαλλαχθῶμεν ποτέ; προσμένεις νὰ γίνωμεν τοῦ κόσμου περίγελον, καὶ οἱ παράσιτοι νὰ κινοῦν εἰς γέλωτα ἐκείνους, τῶν ὁποίων γίνονται ὁμοτράπεζοι; Τοῦτο μ' εὐχαριστεῖ πολὺ, ἀπεκρίθη ὁ Αἰσχίνης, καὶ συγκατανεύω μ' ὅλην μου τὴν καρδίαν εἰς αὐτὴν τὴν διαλλαγὴν. Ἐνθυμοῦ λοιπόν, εἶπεν ὁ Ἀρίστιππος, ὅτι ἦλθα πρότερος εἰς ἐσὲ ἐνῶ εἶμαι πρεσβύτερος,

Μίαν ἡμέραν ὁ Διονύσιος, μετὰ τὴν τελείωσιν μεγάλου τινὸς συμποσίου, ἐπρόσταξε τοὺς συνευωχητάς νὰ ἐνδυθοῦν ἕκαστος μὲ μακρὰν πορφύραν, καὶ νὰ χορεύσουν εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀνδρῶνος. Μόνος ὁ Πλάτων δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῆ τὴν ἐσθῆτα ὡς θηλυπρεπὲς τάχα· ἀλλ' ὁ Ἀρίστιππος τὴν ἐφόρεσε, καὶ χορεύων μ' αὐτήν, εἶπεν εὐθύμως· καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα γίνονται εἰς τὰς ἐορτάς τοῦ Βάκχου· πλὴν κάνεις δὲν διαφθείρεται, ἂν δὲν ἦναι διεφθαρμένος.

Ἄλλοτε παρακαλῶν τὸν Διονύσιον περὶ ἐνὸς περιποθήτου φίλου του, καὶ μὴν ἐπιτυγχάνων, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας του. Ἐπειδὴ δὲ τὸν ἤλεγχε τις διὰ τοιαύτην χαμέρπειαν· δὲν πταίω ἐγώ, εἶπεν, ἀλλ' ὁ Διονύσιός, ὃς τις ἔχει τὰ ὦτα εἰς τοὺς πόδας.

Ὅτε ὁ Ἀρίστιππος διέτριβεν εἰς τὰς Συρακούσας, ὁ θη-

σαυροφύλαξ τοῦ Διονυσίου Σίμος ἐκ τῆς Φρυγίας, τοῦ ἐδείκνυε τὸ εὐειδέστατον ἀνακτόριον τοῦ τυράννου, καὶ, περιπατῶν εἰς αὐτὸ, τὴν πολυτέλειαν τοῦ ἐδάφους. Ὁ Ἀριστιππος βῆξας ἔπτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Σίμου. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἠγανάκτει· φίλε μου, τοῦ λέγει ὁ Ἀριστιππος, δὲν βλέπω μέρος ρυπαρότερον διὰ νὰ πτύσω. Τινὲς ἀποδίδουν τοῦτο ἢ ἄλλο παρόμοιον εἰς τὸν Διυγένην. Καὶ οἱ δύο ἦσαν ἐπιτηδεύοντες περὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἄνθρωπός τις μίαν ἡμέραν ἤρχισε νὰ τὴν ὑβρίζῃ· ὁ δὲ Ἀριστιππος ἔρυγεν. Ὁ ἄλλος ὑπήγαινε κατόπιν του καὶ τοῦ ἐφώναξε· φεύγεις παγκάχιστε! Σὺ ἔχεις, ἀπεκρίθη ὁ Ἀριστιππος, τὴν ἐξουσίαν νὰ λέγῃς κατ' ἐμοῦ ὕβρις. ἐγὼ δὲ νὰ μὴ τὰς ἀκούω.

Ἄλλοτε ἐνῶ ἔπλεε διὰ τὴν Κόρινθον, ἠγέρθη αἰφνιδίως μεγάλη τρικυμία, ἣτις τὸν κατερόβισεν. Ἡμεῖς οἱ ἀμαθεῖς, τοῦ εἶπέ τις περιπαίζων αὐτὸν, δὲν δειλιῶμεν, καὶ σεῖς μεγάλοι φιλόσοφοι διατί τρομάζετε; Διότι, ἀπεκρίθη ὁ Ἀριστιππος, δὲν φοβούμεθα διὰ τὴν αὐτὴν ψυχὴν, καὶ εἶναι μεγάλη διαφορά εἰς ὃ, τι ἔχομεν νὰ χάσωμεν.

Ἐρωτώμενος, τίς διαφορά ὑπάρχει μεταξύ σοφοῦ καὶ ἀμαθοῦς, στείλέ τους ἀπεκρίνετο εἰς ξένον τόπον γυμνοὺς καὶ θὰ μάθῃς.

Ἐνόμιζεν ὅτι εἶναι πολὺ καλλήτερον νὰ ἦναί τις πτωχὸς παρ' ἀμαθίης· ἐπειδὴ ὁ μὲν πτωχὸς στερεῖται μόνον χρημάτων, ὁ δὲ ἀμαθὴς ἀνθρωπότητος, καὶ ὅτι εἶναι πρὸς τὸν πεπαιδευμένον, ὅπερ ἵππος ἀδάμαστος εἶναι πρὸς τὸν δαματμένον.

Ἐλεγχόμενος ὅτι ἠμέλει καὶ ἀπέβαλλε τὸν υἷόν του, ὡς νὰ μὴν ἐγεννήθῃ ἀπὸ αὐτόν· τί πρὸς τοῦτο; ἔλεγε· κἀνεῖς δὲν ἀγνοεῖ ὅτι τὸ φλέγμα καὶ οἱ φθεῖρες γεννῶνται ἀπὸ ἡμᾶς καὶ μ' ἄλλον τοῦτο τ' ἀπορρίπτωμεν.

Μίαν ἡμέραν ὁ Διονύσιος ἔδωκεν, εἰς μὲν τὸν Ἀρίστιππον, χρήματα, εἰς δὲ τὸν Πλάτωνα, βιβλίον. Ὀνειδιζόμενος δὲ διὰ τὴν διαφορὰν τοῦ δώρου, ἀπεκρίθη· ἐγὼ ἔχω ἀνάγκην χρημάτων, ὁ δὲ Πλάτων βιβλίων.

Ἄλλην φοράν ὁ Ἀρίστιππος ἐζήτησεν ἓνα τάλαντον ἀπὸ τὸν Διονύσιον. Οὗτος δὲ τοῦ εἶπε· μ' ἐβεβαίωσες ποτὲ ὅτι οἱ σοφοὶ δὲν εἶναι ἀπὸ χρήματα στερημένοι. Δὸς με πρῶτον, ἀπεκρίθη ὁ Ἀρίστιππος, καὶ ἀκολουθῶς θέλομεν ἐξετάσει τοῦτο. Αὐτοῦ τὸ ἔλαβεν, εἶδες λοιπὸν τώρα, τοῦ λέγει, ὅτι δὲν ἔχω χρεῖαν;

Ἐπειδὴ ὁ Ἀρίστιππος ὑπήγαινε συχνὰ εἰς τὰς Συρακούσας, ὁ Διονύσιος τὸν ἠρώτησε μίαν ἡμέραν τί ἤρχετο νὰ κάμῃ. Ἔρχομαι, εἶπεν ὁ Ἀρίστιππος, νὰ σὲ δώσω ἀφ' ὅ,τι ἔχω, καὶ εἰς ἀμοιβὴν νὰ λάβω ἀφ' ὅ,τι ἔχεις.

Ὀνειδιζόμενος ὑπὸ τινος ὅτι ἀφίνων τὸν Σωκράτην ὑπήγαινε εἰς τὸν Διονύσιον, ἔλεγεν· ἐν' ὅτῳ εἶχ' ἀνάγκην σοφίας ὑπήγαινα εἰς τὸν Σωκράτην, τώρα δὲ ὅτ' ἔχω χρεῖαν ἀργυρίου ἔρχομαι εἰς τὸν Διονύσιον.

Ἰδὼν ποτε νεανίσκον καυχώμενον ὅτι ἤξεύρει καλῶς νὰ κολυμβᾷ, δὲν ἐντρέπεσαι, τοῦ εἶπε, νὰ μεγαλορροηῆς διὰ τόσον μικρὸν πρᾶγμα; οἱ δελφῖνες κολυμβοῦν ἀκόμη καλήτερον ἀπὸ σέ.

Ἐρωτώμενος, ποίαν ὠφέλειαν ἔλαβεν ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν, τὸ νὰ ὁμιλῶ, εἶπεν, ἐλευθέρως εἰς πάντας. Σεῖς οἱ φιλόσοφοι, τοῦ εἶπέ τις, τί πλεόν ἔχετε τῶν ἄλλων; Ἄν οἱ νόμοι ὅλοι ἀναιρεθῶσιν, ἀπεκρίθη ὁ Ἀρίστιππος, θέλομεν ζῆ πάντες κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον.

Οἱ Κυρηναῖκοι ἐπροσηλόνοντο μόνον εἰς τὴν ἠθικὴν, καὶ πολλὰ ὀλίγον εἰς τὴν λογικὴν. ἠμέλουν δὲ τὴν φυσικὴν, ὡς πολυαμβάνοντες ἀδύνατον τὴν γνώρισίν της.

Ἐνόμιζαν ὅτι τὸ τέλος ὄλων τῶν πράξεων τῶν ἀνθρώπων πρέπει νὰ ᾖ ἡ ἡδονή· ὄχι δὲ στέρησις πόνου, ἀλλ' ἡδονή πραγματική, ἣ τις κεῖται εἰς τὴν κίνησιν. Ἀπεδέχοντο δύο διαφόρους κινήσεις τῆς ψυχῆς· τὴν μὲν λείαν, ἣτοι τὴν ἡδονὴν, τὴν δὲ τραχείαν, ἣτοι τὸν πόνον. Ἐλεγαν δὲ ὅτι, ἐπειδὴ πᾶς ἄνθρωπος ἀποβλέπει πρὸς ἐκείνην καὶ φεύγει τοῦτον, ἀποδεικνύεται ἐκ τούτου ἐναργῶς ὅτι τέλος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἡδονή. Ἐθεώρουν τὴν ἐρημίαν οἶονεὶ κατάστασιν κοιμωμένου ἀνθρώπου, ἣτις καὶ δὲν πρέπει νὰ τίθεται εἰς τὴν τάξιν τῶν ἡδονῶν μηδὲ τῶν πόνων. Δὲν ἐτίμων δὲ τὴν ἀρετὴν παρὰ καθ' ὅσον εἶναι χρήσιμος εἰς τὴν τροφήν, καθὼς ἡ ἰατρικὴ τιμᾶται μόνον, διότι γίνεται ὠφελίμος εἰς τὴν υἰεσίαν. Ἐλεγαν ὅτι τὸ τέλος διαφέρει τῆς εὐδαιμονίας· καθότι τὸ μὲν τέλος τινὸς πράξεως ἄλλο δὲν εἶναι, εἰμὴ σκοπὸς διὰ τινὰ ἡδονὴν μερικὴν, ἡ δὲ εὐδαιμονία εἶναι τὸ σύνολον πασῶν τῶν ἡδονῶν· ὅτι αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ εἶναι πολὺ πλεον αἰσθαντικαὶ ἢ αἱ ψυχικαί· διὰ τοῦτο οἱ Κυρηναῖκοι ἐφρόντιζον διὰ τὸ σῶμά των μᾶλλον παρὰ διὰ τὴν ψυχὴν.

Ἐφρόνουν ὅτι πρέπει νὰ θεραπεύῃ τις τοὺς φίλους του μόνον διὰ τὴν ἀνάγκην του, ὡς τιμᾶ καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος καθὼς χρήσιμα.

Ἐλεγαν ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε καθ' ἑαυτὸ δίκαιον ἢ ἀδίκον, τίμιον ἢ ἀτιμον, ἀλλὰ μόνον ὡς πρὸς τοὺς νόμους καὶ τὰς συνηθείας τοῦ τόπου· ὅτι ὁ φρόνιμος ὀφείλει νὰ πράττῃ πάντα προσηκόντως, μὴ τύχη ἐκ τοῦ ἐναντίου καὶ ἀκόλουθήσουν εἰς αὐτὸν συμφοραὶ, καὶ ὅτι χρεωστεῖ πάντοτε νὰ συμμορφώνεται μὲ τοὺς νόμους τοῦ τόπου ὅπου εὐρίσκεται, καὶ νὰ φεύγῃ τὴν δυσφημίαν.

Ἐλεγαν πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε καθ' ἑαυτὸ

ἑαυτὸ εὐάρεστον ἢ δυσάρεστον· ἀλλὰ τὸ νεοφανές, ἢ πλησμονή, ἢ ἄλλη τις περίστασις κατασταίνει τοιαῦτα τὰ πράγματα.

Ὅτι εἰν' ἀδύνατον νὰ ἤμεθα εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον κατὰ πάντα εὐτυχεῖς, ὡς ὑποκείμενοι εἰς μυρίας ἀσθενείας καὶ πάθη, ἐμποδίζοντα ἢ καὶ ταραττοντα τὴν ἀπολαυτὴν τῶν ἡδονῶν.

Ὅτι οὔτ' ἐλευθερία, οὔτε δουλεία, οὔτε πλούτη, οὔτε πτωχεία, οὔτ' εὐγένεια, οὔτε ἀγένεια συμβάλλει κατ' οὐδὲν εἰς τὴν ἡδονὴν, ἐπειδὴ εἰς πᾶσαν κατάστασιν εἰμπορεῖ νὰ ἦγαι τις ὁμοίως εὐτυχής.

Ὅτι ὁ σοφὸς δὲν πρέπει νὰ μισῇ τινα, ἀλλὰ νὰ διδάσκη ὅλους· ὅτι μόνον περὶ ἑαυτοῦ πρέπει νὰ κάμνη ὅ,τι κάμνει· διότι κάνεις παρ' αὐτὸν δὲν εἶναι ἀξιώτερος ν' ἀπολαμβάνῃ πᾶν πλεονέκτημα, καὶ ὅτι προσέτι εἰν' ἀείποτε ἀπειράκις ὑπεράνω πάντων τῶν ἐγκοσμίων. Ἴδου ποῖα ἦσαν τὰ φρονήματα τοῦ Ἀριστίππου καὶ τῶν Κυρηναϊκῶν.

Ὁ Ἀριστίππος εἶχε μίαν θυγατέρα ὀνομαζομένην Ἀρήτην, τὴν ὁποίαν ἐφρόντισε μεγάλως νὰ ἐκπαιδεύσῃ κατὰ τὰς ἀρχάς του, ἧτις καὶ εὐδοκίμησεν ἄριστα. Ἀπ' αὐτὴν ἐδιδάχθη ὁ υἱὸς τῆς Ἀριστίππου, ὁ διὰ τοῦτο ἐπονομασθεὶς Μιτροδίδακτος, τοῦ ὁποίου μαθητὴς ἐγένεν ὁ ἀσεβὴς Θεόδωρος. Οὗτος δὲ, παρεκτός τῶν ἀρχῶν τῶν Κυρηναϊκῶν, ἐδίδασκεν ἐτι δημοσίως τὸ ἀνύπαρκτον τῶν θεῶν· ὅτι ἡ φιλία εἶναι χειμέριος, ἐπειδὴ μεταξὺ ἀφρόνων δὲν ὑπάρχει· ὅτι ὁ σοφὸς, καθὼ αὐτάρκης, δὲν ἔχει χρεῖαν φίλου· ὅτι ὁ φρόνιμος δὲν πρέπει νὰ ἐκτίθεται εἰς κίνδυνον ὑπὲρ τῆς πατρίδος του· ὅτι ἄλλην πατρίδα δὲν ἔχει παρὰ τὸν κόσμον, καὶ δὲν εἶναι δίκαιον νὰ κινδυνεύῃ διὰ τινὰ πλυθὺν ἀφρόνων· ὅτι δύναται νὰ κλέψῃ, νὰ ἱεροσυλήσῃ, νὰ μισῇ.

χεύση ὁπόταν εὐρῆ εὐκαιρίαν, ἐπειδὴ ἐγκλήματα ταῦτα δὲν εἶναι, ἀλλὰ νομίζονται ἀπὸ τὸν ἀπαίδευτον καὶ χυδαῖν λαὸν, καὶ ὅτι πραγματικῶς κακὸν δὲν ὑπάρχει.

Ὅτι εἰμπορεῖ δημοσίᾳ νὰ πράξῃ ὅσα εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ φαίνονται ἀτιμότατα.

Ἐμελλε μίαν ἡμέραν νὰ ἀχθῆ εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον· ἀλλ' ὁ Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς τὸν ἔσωσε. Διέτριψε μερικὸν καιρὸν εἰς τὴν Κυρήνην, ὅπου ἔζησεν ἐν ὑπολήψει μεγάλη παρὰ τῷ Μαρίῳ. Οἱ Κυρηναῖοι τὸν ἐξώρισαν. Οὗτος δὲ τοὺς εἶπε ρεύγων· δὲν κάμνετε καλῶς ἐξορίζοντές με ἀπὸ τὴν Λιβύην εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, εἰς τὴν εἰκίαν τοῦ ὁποίου ἐτραβίχθη, τὸν ἔστειλέ ποτε ὡς πρέσβυν πρὸς τὸν Λυσιμάχον. Ὁμίλησε δὲ εἰς αὐτὸν μὲ τὴν ἀνκίδειαν, ὥστε ὁ διοικητὴς τοῦ Λυσιμάχου παρευρεθεὶς ἔκε τὸν εἶπε· νομίζω, Θεόδωρε, ὅτι φαντάζεσαι, ὄχι μόνον θεοὶ ἀλλ' οὐδὲ βασιλεῖς ὅτι δὲν ὑπάρχουν.

Ὁ φιλόσοφος οὗτος, καθὼς ἀναφέρει ὁ Ἀμφικράτης, κατεδικάσθη εἰς θάνατον καὶ ἀπέθανε διὰ τοῦ κωνείου.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ.

Ἐγεννήθη τὸ ἀ. ἔτος τῆς 99 Ὀλυμπιάδος, (π. Χ. 384), καὶ ἀπέθανε τὸ γ'. τῆς 114 (π. Χ. 322), εἰς ἡλικίαν ἐξήκοντα τριῶν ἐτῶν.

Ο ἈΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ἐστάθη ἓνας τῶν ἐπιφανεστέρων φιλοσόφων ὀλης τῆς ἀρχαιότητος· Τὸ ὄνομά του κλείζεται ἀκομῆ μέχρι τῆς σήμερον εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα. Ἦτο δὲ υἱὸς τοῦ Νικομάχου, ἱατροῦ καὶ φίλου τοῦ Ἀμύντα, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, καὶ κατήγετο ἀπὸ τὸν Μαχάωνα ἑγγονον τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Ἐγεννήθη δὲ εἰς τὰ Στάγειρα, πόλιν τῆς Μακεδονίας, τὸ ἀ. ἔτος τῆς 99 Ὀλυμπιάδος. Παιδίον ἔτι ὦν ἔμεινεν ὀρφανὸς ἀπὸ πατέρα καὶ μητέρα, καὶ ἡμελήθη ἀπὸ τοὺς ὅσοι ἦσαν ἐπιφορτισμένοι τὴν ἀνατροφὴν του. Ἐπέρασε δὲ μέρος τῆς νεότητός του εἰς τὴν ἀκολασίαν καὶ ἀσωτίαν, ὅπου κατεσκόρπισεν ὅλην σχεδὸν τὴν περιουσίαν του. Κατὰ πρῶτον ἔγεινε πολεμικός· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἦτον ὀλότελα σύμφωνον μὲ τὰς κλίσεις του· τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο, ὑπῆγεν εἰς τοὺς Δελφοὺς νὰ συμβουλευθῆ τὸ μαντεῖον, διὰ νὰ μάθῃ τί ἐπάγγελμα πρέπει νὰ λάβῃ. Τὸ μαντεῖον τοῦ ἀπεκρίθη νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ νὰ ἐνασχοληθῆ εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Ἦτο δὲ τότε εἰς τὸ δέκατον ὀγδοὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἐσπούδασεν εἴκοσι χρόνους εἰς τὴν Ἀκαδημίαν παρὰ τῷ Πλάτῳ· ἐπειδὴ δὲ εἶχεν ἤδη κατεξωδευμένον ὅλον τὸ ἔχειν του, ἠναγκάσθη, διὰ νὰ πορίζεται τὰ πρὸς τροφήν του, νὰ πραγματεύεται ἱατρικά τινα, τὰ ὁποῖα ἐπώλει ὁ ἴδιος εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἔτρωγεν ὀλίγον, καὶ ἐκοιμᾶτο ἔτι ἡλι-

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

ΔΙΟΓΕΝΗΣ

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ

ΖΗΝΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

γώτερον. Εἶχε δὲ τοιοῦτον ἔρωτα διὰ τὴν σπουδὴν, ὥστε διὰ τὴν ἀντέχῃ πρὸς τὴν βαρύτητα τοῦ ὕπνου, ἔβαλε πλησίον τῆς κλίνης τοῦ λεκάνην χαλκίην, καὶ ὅτε ἐπλαγίαζεν ἐξέτεινεν ἔξω τῆς κλίνης τὴν χεῖρά του, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκράτει σφαῖραν σιδηρᾶν, ἣτις πίπτουσα εἰς τὴν λεκάνην ὅταν ἤρχησε νὰ τὸν παίρῃ ὁ ὕπνος, τὸν ἐξυπνοῦσε παρευθὺς. Ὁ Διογένης Λαέρτιος ἀναφέρει ὅτι ἦτο τραυλὸς, μικρόματος, ἰσχυροσκελῆς, καὶ ὅτι ἐνδύετο πάντοτε μεγαλοπρεπῶς.

Ἦτο δὲ ὀξύνοος, καὶ ἐννοοῦσεν εὐκόλως τὰς δυσκολωτέρας ἐρωτήσεις. Δὲν ἤρχησε νὰ γείνη εἰδήμων εἰς τοῦ Πλάτωνος τὴν σχολὴν καὶ νὰ διακρίνεται πρὸ τῶν ἄλλων Ἀκαδημιακῶν. Δὲν ἀπερασίζετο οὐδεμίαν συζήτησιν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν δίχως τὴν γνώμην τοῦ Ἀριστοτέλους, ἀν καὶ ὅχι πάντοτε σύμφωνον μὲ τὴν γνώμην τοῦ Πλάτωνος. Οἱ λοιποὶ μαθηταὶ τὸν ἐθεώρουν ὡς πνεῦμα παράδοξον· τινὲς μάλιστα ἠκολούθουν μᾶλλον τὰς γνώμας του ἢ τὰς γνώμας τοῦ διδασκάλου των. Ἐβγῆκε δὲ ἀπὸ τὴν Ἀκαδημίαν, διὰ τὸ ὅποιον ὁ Πλάτων ψυχρανθεὶς ἀπεκάλει αὐτὸν ἀποστάτην, καὶ ἔλεγε παραπονούμενος, ὅτι τὸν ἀπελάκτισε καθὼς τὰ πωλάρια τὴν μητέρα των.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἔπεμψαν πρέσβυν τὸν Ἀριστοτέλην πρὸς τὸν βασιλέα Φίλιππον, πατέρα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Διατρίψας δὲ τινὰ χρόνον εἰς Μακεδονίαν, διὰ τὰς ὑποθέσεις τῶν Ἀθηναίων, ἐπέστρεψεν. Εὐρῶν δὲ παρ' ἐλπίδα ἄλλον, τὸν Ξενοκράτην, σχολαρχοῦντα εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, εἰν' ἐπωνείδιστον, εἶπε, νὰ σιωπῶ ἐνῶ ὁ Ξενοκράτης ὁμιλεῖ. Ἐσύστησε νέαν αἵρεσιν, καὶ ἐδίδασκε δόγματα διαφέροντα τῶν δογμάτων, τὰ ὁποῖα ἔμαθεν ἀπὸ τὸν διδάσκαλόν του Πλάτωνα.

Ἡ μεγάλη δὲ ὑπόληψις, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὅτι ἐπρώ-
 τευεν εἰς πᾶσαν ἐπιστήμην, καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὴν φιλο-
 σοφίαν καὶ πολιτικὴν, παρεκίνησε τὸν Φίλιππον νὰ τὸν
 ἐκλέξῃ διδάσκαλον τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅς τις τότε
 ἦεν εἰς ἡλικίαν δεκατεσσάρων ἐτῶν. Ὁ Ἀριστοτέλης ἐ-
 δέχθη τοῦτο, καὶ ἔμεινεν ὀκτὼ χρόνους πλησίον τοῦ Ἀλε-
 ξάνδρου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐδίδασκε, κατὰ τὸν Πλούταρχον,
 ἀπόρρητα πάντα, τὰ ὁποῖα εἰς ἄλλον δὲν ἐφανέρονεν. Ἡ
 σπουδὴ τῆς φιλοσοφίας δὲν κατέστησε τὸν Ἀριστοτέλην
 ἀγροῦκον πολλά. Ἐμβῆκεν εἰς τὰ πράγματα, καὶ μετείχε
 πολὺ τῶν διατρεχόντων κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ εἰς τὴν αὐ-
 τὴν τῆς Μακεδονίας. Ὁ Φίλιππος, πρὸς χάριν τοῦ, ἀνέ-
 κτισε τὴν πατρίδα τοῦ φιλοσόφου Στάγειρα, ἡ ὁποία κα-
 τέστρεψε εἰς τοὺς πολέμους, καὶ τῆν ἐσυνοίκισεν ἀπὸ τοῦς
 κατοίκους, τῶν ὁποίων πολλοὶ ἦσαν δεδουλωμένοι, οἱ δὲ λοι-
 ποὶ φυγάδες.

Ὁ Ἀριστοτέλης, ἀφ' ὃ ἄρτις τὸν Ἀλέξανδρον, ἦλθεν εἰς
 Ἀθήνας ὅπου τὸν ὑπεδέχθησαν καλῶς δι' ὅσας χάριτας ἔ-
 καμεν ὁ Φίλιππος εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἕνεκα τῆς πρὸς αὐ-
 τὸν εὐνοίας του. Ἐκλέξεν εἰς τὸ Λύκειον μέρος τὶ ὅπου ἦσαν
 ὠραῖαι δένδροστιγίαι, καὶ εἰς τοῦτο ἐσύστησε νέαν scho-
 λήν. Ἐπειδὴ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐδίδασκε τοὺς μαθη-
 τὰς του περιπατῶν μὲ αὐτοὺς, ἐκ τούτου οἱ ὄπαδοί του
 ὠνομάσθησαν Περιπατητικοί. Ἐν ὀλίγῳ τὸ Λύκειον ἐφημίσθη
 διὰ τὴν συνδρομὴν παμπόλλων ἀνδρῶν ἐκ διαφόρων τόπων
 ἐρχομένων διὰ νὰ ἀκροασθῶσι τὸν Ἀριστοτέλην, διαθρυλ-
 λεθέντα κατὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Ἀλέξανδρος παρήγγειλεν εἰς τὸν Ἀριστοτέλην νὰ
 ἐνασχοληθῇ εἰς πειράματα φυσικά. Τοῦ ἔδωκε δὲ πολλὰ
 τάτους κυνηγούς καὶ ἀλιεῖς διὰ νὰ τοῦ φέρουν πανταχόθεν

τ' ἀναγκαῖα εἰς τὰς παρατηρήσεις του, καὶ τοῦ ἔστειλεν ὀκτακόσια τάλαντα δι' ἔξοδα.

Ὁ Ἀριστοτέλης τότε ἐξέδωκε τὰ περὶ φυσικῆς καὶ μεταφυσικῆς βιβλία του. Ὁ Ἀλέξανδρος, ὅς τις εἶχεν ἤδη μεταβῆ εἰς τὴν Ἀσίαν, μαθὼν τὴν εἶδησιν ταύτην, ἐλυπήθη ὅτι τοῦ Ἀριστοτέλους ἡ παιδεία ἔμελλε νὰ γείνη κοινή ὅθεν ὁ φιλόσοφος οὗτος ἡγεμὼν, ὁ ὁποῖος ἤθελε καθ' ὅλα νὰ ἴγῃαι ὁ πρῶτος εἰς τὸν κόσμον, τοῦ ἐφάνέρωσε τὸν κακοφανισμόν του δι' ἐπιστολῆς του ὡς ἀκολούθως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙ.

« Δὲν ἔιαμες καλῶς ἐκδοῦς τὰ περὶ θεωρητικῶν γνώσεων συγγράμματά σου, ἐπειδὴ δὲν θὰ ἔχω τί πλέον τῶν ἄλλων, ἂν ὅσα μ' ἐδίδαξες ἰδιαιτέρως κοινολογηθῶν εἰς καθέναν. Μάθε ὅτι προτιμῶ νὰ ἴμαι ἀνώτερος τῶν ἄλλων μᾶλλον κατὰ τὴν γνώσιν τῶν ὑψηλῶν πραγμάτων, ἢ κατὰ τὴν ἐξουσίαν ».

Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης διὰ νὰ πρῶνῃ τὸν ἄνσικτα, τοῦ ἀπεκρίθη ὅτι τὰ ἐξέδωκε καὶ δὲν τὰ ἐξέδωκε. Τοῦτο σημαίνει πιθανῶς ὅτι περιέπλεξεν οὕτω τὴν διδασκαλίαν του, ὥστε νὰ μὴ δύναται τις εἰς αὐτὴν νὰ γνωρίσῃ τί.

Ἡ εὐμένεια δὲν διήρκεσε πάντοτε μεταξὺ Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀριστοτέλους· ἐσυγχίσθησαν μετὰξούτων, καθότι μὲ πολλὴν ζέσιν ὑπερχοπίσθη ὁ Ἀριστοτέλης τὸν ἐξάδελφόν του Καλλισθένην τὸν φιλόσοφον υἱὸν τῆς θείας του. Τοῦτον ὁ Ἀριστοτέλης ἀνέθρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του, κ' ἔλαβε μεγάλην ἐπιμέλειαν διὰ τὴν ἐκπαίδευσίν του. Ὅτε δὲ ἀρῆκε τὸν Ἀλέξανδρον, τοῦ ἔδωκε τὸν ἐξάδελφόν του τοῦτον διὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν πόλεμον, καὶ τὸν ἐσύστησεν εἰς

αὐτὸν κατὰ μέρος. Ὁ Καλλισθένης ὠμίλει πρὸς τὸν βασιλέα μὲ πολλὴν ἄδειαν, ὅθεν πολλὰ ὀλίγον εὐηρέσται εἰς αὐτόν. Οὗτος ἐμπόδισε τοὺς Μακεδόνας νὰ τὸν λατρεύωσιν ὡς θεὸν κατὰ τὸν Περσικὸν τρόπον.

Ὁ Ἀλέξανδρος, ὅς τις τὸν ἐμίσει διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀκαμπτον ἐκείνου δυσχέρειαν, εὗρεν εὐκαιρίαν νὰ τὸν ἐκδικηθῆ ἀπαλλαττόμενος ἀπ' αὐτόν. Τὸν περιέπλεξεν ὅθεν ἀκροθηγῶς πῶς εἰς τὴν συνωμοσίαν τὴν ὁποίαν μετὰ τινὰ κειρὸν ἔκαμεν ὁ Ἑρμόλαος, μαθητὴς τοῦ Καλλισθένους, καὶ δὲν τοῦ ἐπέτρεψε ν' ἀπολογηθῆ. Τὸν ἐξέθεσεν εἰς τοὺς λέοντας, ἄλλοι λέγουν, ὅτι τὸν ἐκρέμασε, καὶ ἄλλοι ὅτι ἀπέθανεν εἰς τὰ βάσανα.

Ὁ Ἄριστοτέλης ἔκτοτε συνέλαβε μεγάλην κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου μνησικακίαν· ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐκ μέρους τοῦ ἐζήτει πάντα τρόπον διὰ νὰ λυπήσῃ τὸν Ἄριστοτέλην. Ἀνύψωσε τὸν Ξενοκράτην καὶ τοῦ ἔπεμψε δῶρα ἐπίσημα διὰ τὸ ὅποιον ὁ Ἄριστοτέλης ἐζηλοτύπησε. Τινὲς μάλιστα τὸν κατηγοροῦσιν ὡς συνένοχον εἰς τὴν συνωμοσίαν τοῦ Ἀντιπάτρου, καὶ ὡς συνεργὸν εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ φαρμάκου, μὲ τὸ ὅποιον ὑποπτεύεται, ὅτι ἐφαρμάκωσαν τὸν Ἀλέξανδρον.

Ὁ Ἄριστοτέλης, μλονότι ἄλλως σταθερὸς, ἔδειξεν ὁμῶς πολλὰς ἀδυναμίας. Μετὰ τινὰ κειρὸν, ἀφοῦ παρητήθη ἀπὸ τὴν Ἀκαδημίαν, ἀπεδήμησε πρὸς τὸν Ἑρμείαν, τύραννον τοῦ Ἄταρνέως· πρὸς τί ὁμῶς δὲν εἶναι βέβαιον. Τινὲς θέλουσι, ὅτι τὸ ταξίδιον τοῦ εἶχεν ἀκολασίας λόγον. Ἐνυμρεύθη, δὲ τὴν ἀδελφὴν, ἢ κατ' ἄλλους, τὴν παλακίδα τοῦ ἡγεμόνος τούτου, ἀπὸ τῆς ὁποίας τὸν ἔρωτα ἵτοσοῦτον βιαίως ἐκυριεύθη. ὣστ' ἔκαμεν εἰς αὐτὸν θυσίας, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὴν Ἐλευσινίδα Διήμητρα, καὶ ἐποίησε στίχους

εις τιμήν τοῦ Ἑρμείου, ὅτι ἐπέτρεψε τὸ συνοικέσιον τοῦτο.

Ὁ Ἀριστοτέλης διήρесе τὴν φιλοσοφίαν εἰς πρακτικὴν καὶ θεωρητικὴν. Πρακτικὴ μὲν φιλοσοφία εἶναι ἡ διδάσκουσα ἀληθείας ἱκανὰς νὰ κανονίσουν τὰς ἐνεργείας τοῦ πνεύματός μας, ὡς ἡ λογικὴ, καὶ ἡ διδάσκουσα εἰς ἡμᾶς γνώμας διὰ νὰ διάγωμεν καλῶς εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον, ὡς ἡ ἠθικὴ καὶ πολιτικὴ.

Φιλοσοφία δὲ θεωρητικὴ εἶναι ἡ ἀνακαλύπτουσα εἰς ἡμᾶς ἀληθείας καθαρῶς θεωρητικὰς, ὡς ἡ μεταφυσικὴ καὶ φυσικὴ. Κατὰ τὴν γνώμην του εἶναι τρεῖς ἀρχαὶ τῶν φυσικῶν πραγμάτων, ἡ στέρησις, ἡ ὕλη καὶ τὸ εἶδος.

Διὰ τὴν ἀποδείξην δὲ ὅτι καὶ ἡ στέρησις εἶναι μεταξὺ τῶν ἀρχῶν, λέγει ὅτι, ἡ ὕλη ἐξ ἧς κάμνει τις ἓνα πρᾶγμα πρέπει νὰ ἔχη τὴν στέρησιν τοῦ εἶδους αὐτοῦ τοῦ πράγματος· ὅτι πρέπει, παραδ. χάρ. ἡ ὕλη, μὲ τὴν ὁποίαν κατασκευάζω μίαν τράπεζαν, νὰ ἔχη τὴν στέρησιν τοῦ εἶδους τῆς τραπέζης· ἤγουν, πρὶν κατασκευάσω τὴν τράπεζαν, πρέπει νὰ μὴν ἦναι τράπεζα ἡ ὕλη ἐκ τῆς ὁποίας τὴν κατασκευάζω.

Δὲν θεωρεῖ δὲ τὴν στέρησιν ὡς συνθετικὴν ἀρχὴν τῶν σωμάτων, ἀλλ' ὡς ἀρχὴν ἐξωτερικὴν τῆς παραγωγῆς των, καθ' ὅσον ἡ παραγωγὴ εἶναι μεταβλητὴ, διὰ τῆς ὁποίας ἡ ὕλη μεταβαίνει ἀπὸ τὴν κατάστασιν τὴν ὁποίαν δὲν εἶχεν, εἰς τὴν κατάστασιν τὴν ὁποίαν ἀποκτᾷ· ὡς ἐν παραδειγματι· σανίδια, τὰ ὁποῖα λογίζονται ὡς μὴ ὄντα τράπεζαι, μεταβαίνουν εἰς τὸ νὰ ἦναι τράπεζαι.

Ὁ Ἀριστοτέλης δίδει δύο διαφόρους ὁρισμοὺς τῆς ὕλης· ἰδοὺ ἓνας ὁ ἀποφατικὸς. Πρῶτη ὕλη, λέγει, εἶναι τὸ μὴ ὄν οὔτε οὐσία, οὔτ' ἐκτασις, οὔτε ποιότης, οὔτ' ἄλλο τί ἐκ τῶν ὄντων· ὅθεν κατ' αὐτὸν, τοῦ ξύλου ἡ ὕλη, παραδ.

χάρ. δὲν εἶναι οὔτε ἡ ἔκτασις του, οὔτε τὸ σχῆμά του, οὔτε τὸ χρώμα του, οὔτε ἡ σερρότης του, οὔτ' ἡ βαρύτης του, οὔτ' ἡ σκληρότης του, οὔτε ἡ ξηρότης του, οὔτε ἡ ὑγρότης του, οὔτ' ἡ ὀσμὴ του, οὔτε τέλος κἀνὲν ἄλλο τῶν ἐνυπάρχοντων εἰς τὸ ξύλον.

Ὁ ἄλλος εἶναι καταφατικός, καὶ δὲν εὐχαριστεῖ περισσότερο παρά τὸν πρῶτον. Λέγει τὴν ὕλην ὡς τὸ ὑποκείμενον ἐκ τοῦ ὁποίου ἐν τι πρῶγμα συντίθεται, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον διαλύετ' ἐπὶ τέλους. Μένει πάντοτε νὰ μάθωμεν ποῖον εἶναι τὸ πρῶτον ὑποκείμενον ἐξ οὗ συντίθενται τὰ τῆς φύσεως.

Ὁ αὐτὸς φιλόσοφος διδάσκει, ὅτι διὰ νὰ σχηματισθῇ σῶμά τι φυσικόν, χρειάζεται, παρεκτὸς τῆς πρώτης ὕλης, καὶ ἄλλη τις ἀρχή, τὴν ὁποίαν ὀνομάζει Εἶδος. Τινὲς νομίζουν, ὅτι μὲ τοῦτο ἄλλο δὲν ἐννοεῖ παρά τὴν διάθεσιν τῶν μερῶν. Ἄλλοι πάλιν ἐπιμένουν λέγοντες, ὅτι ἐννοεῖ ὄντοτήτά τινα οὐσιώδη πραγματικῶς διακρινομένην τῆς ὕλης, καὶ ὅτι, παρ. χάρ. ὅταν τρίβω σιτάριον. προβαίνει νέον τι εἶδος οὐσιώδες, διὰ τοῦ ὁποίου τὸ σιτάριον γίνεται ἄλευρον· καὶ ὅτι, ἀφοῦ ἀνακκτώσω νερὸν μὲ ἄλευρον, καὶ τὰ συμμάλαξω, προβαίνει ἄλλο οὐσιώδες εἶδος, τὸ ὁποῖον κάμνει ὥστε τὸ συμμαλαχθὲν ἄλευρον νὰ ᾔηται ζύμη· ὅτι τέλος ἀφοῦ ἐψήσω τὴν ζύμην, παράγεται ἀκόρη ἄλλο νέον εἶδος οὐσιώδες, τὸ ὁποῖον κάμνει ὥστε ἡ ἐψυμένη ζύμη νὰ ᾔηται ἄρτος.

Ἀποδέχονται τοιαύτης λογῆς εἶδη οὐσιώδη εἰς ὅλα τὰ λοιπὰ φυσικὰ σώματα· ὅθεν, εἰς ἓνα ἵππον παραδ. χάρ. παρεκτὸς τῶν ὀστέων, τῆς σαρκὸς, τῶν νεύρων, τοῦ ἐγκεφάλου, τοῦ αἵματος, τὸ ὁποῖον κυκλοφοροῦν εἰς τὰς φλέβας καὶ ἀρτηρίας τρέφει ὅλα τὰ μέρη, καὶ παρεκτὸς τῶν

ζωτικῶν πνευμάτων, τὰ ὅποια εἶναι αἰτίαι τῶν κινήσεων, ἀποδέχονται εἶδός τι ἄλλο οὐσιῶδες τὸ ὅποιον λέγουν ψυχὴν τοῦ ἵππου. Διςχυρίζονται ὅτι τὸ λεγόμενον τοῦτο εἶδος δὲν ἐξήχθη ἀπὸ τὴν ὕλην ἀλλ' ἀπὸ τὴν δύναμιν τῆς ὕλης. Θέλουν δὲ ὅτι τοῦτο εἶναι ὄντοτης πραγματικῶς διαφέρουσα τῆς ὕλης, τῆς ὁποίας αὕτη δὲν εἶναι οὔτε μέρος, οὔτε μεταποιήσις κάμψια.

Ὁ Ἀριστοτέλης δοξάζει ὅτι πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς σώματα συντίθενται ἐκ τεσσάρων στοιχείων· γῆς, ὕδατος, ἀέρος καὶ πυρός· ὅτι τὸ ὕδωρ καὶ ἡ γῆ εἶναι βαρέα, καθότι σείνουν εἰς τὸ νὰ πλησιάζουν τὸ κέντρον τοῦ κόσμου, καὶ ὅτι ἀπ' ἐναντίας ὁ ἀήρ καὶ τὸ πῦρ ἀπομακρύνονται ὅσω πλεיותרον δύνανται· ὅθεν εἶν' ἐλαφρά.

Πικροτὸς τῶν τεσσάρων τούτων στοιχείων, δέχεται ἔτι ἐν πέμπτῳ, ἐκ τοῦ ὁποίου τὰ αἰθέρια εἶναι συνθεμένα, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ κίνησις εἶναι πάντοτε κυκλική· ἐνόμισεν ὅτι ὑπάρχει ὑπεράνω τοῦ ἀέρος, ὑπὸ τὸ κοῖλον μέρος τῆς Σελήνης, σφαῖρά τις πυρώδης, ὅπου ἀναβαίνουν καὶ ξέουν ὅλαι αἱ φλόγες, καθὼς οἱ ῥύακες καὶ ποταμοὶ χύνονται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἡ ὕλη, δοξάζει ὁ Ἀριστοτέλης, διαίρεται ἐπ' ἄπειρον· ὅτι τὸ πᾶν εἶναι πλήρες, καὶ ὅτι κενὸν εἰς τὴν φύσιν δὲν ὑπάρχει· ὅτι ὁ κόσμος εἶναι αἰώνιος· ὅτι ὁ ἥλιος ἐστρέφεται πάντοτε ὡς τώρα, καὶ θὰ στρέφεται αἰείποτε οὕτως· ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔζων πάντοτε, ἀλλ' ἡ γέννησις τῶν δὲν ἔλαβε ποτὲ ἀρχήν.

Ἄν ὑπῆρξε, λέγει, ἓνας πρῶτος ἄνθρωπος ἠθέλην εἶσθαι γεννημένος χωρὶς πατέρα ἢ μητέρα, ὅπερ ἄτοπον. Τὸν αὐτὸν συλλογισμόν κάμνει καὶ περὶ τῶν πτηνῶν. Δὲν εἶναι δυνατὸν, λέγει, νὰ ὑπῆρχεν ἓνα πρῶτον στρουθίον, τὸ ὅ-

ΒΙΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ

ποῖον ἔδωκεν ἀρχὴν εἰς τὰ αὐγά, οὐδ' ἓνα πρῶτον αὐτὸ ὁποῖον ἔδωκεν ἀρχὴν εἰς τὰ στρουθία· ἐπειδὴ τὸ στρουθίον φύεται ἀπὸ τὸ αὐγόν, καὶ τὸ αὐγόν ἀπὸ τὸ στρουθίον· ὅθεν πάντοτε οὕτως ἀνατρέχων δὲν εὐρίσκει τις οὐδεμίαν ἀρχὴν. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐσυλλογίζετο περὶ παντὸς ἄλλου ἐκ τῶν εὐρίσκομένων εἰς τὸν κόσμον.

Διςχυρίζεται, ὅτι ὁ οὐρανὸς εἶναι ἀφθαρτος, καὶ ὅτι, ἂν καὶ τὰ περίγεια εἶναι ὑποκείμενα εἰς φθοράν, τὰ μέρη τῶν ὄρων δὲν ἀφανίζονται· ὅτι ἄλλο δὲν κάμνουν παρὰ τὴν μεταλλάττον τρόπον· ὅτι ἐκ τῶν λειψάνων τινὸς πράγματος γίνεται ἄλλο, καὶ ὅτι ἀκολουθῶς τοῦ κόσμου ὁ ὄγκος μένει πάντοτε ὁλόκληρος. Ὁ Ἀριστοτέλης δοξάζει, ὅτι ἡ γῆ εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον τοῦ κόσμου, καὶ ὅτι τὸ πρῶτον ὅν κινεῖ τὸν οὐρανὸν περὶ τὴν γῆν διὰ πνευμάτων ἐνασχολουμένων διηνεκῶς εἰς τὰς κινήσεις ταύτας.

Διςχυρίζεται ἀκόμη, ὅτι τὰ καλυπτόμενα σήμερον ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης ἦσαν ποτε γῆ στερεὰ, καὶ ἡ σήμερον στερεὰ ὕστερον θὰ σκεπασθῆ ἀπὸ τὰ αὐτὰ ὕδατα. Ὁ λόγος τοῦ εἶναι ὅτι οἱ ποταμοὶ καὶ χεῖμαρροι σύρουν διηνεκῶς ἄμμους καὶ γαίας· καὶ ἐκ τούτου τὰ μὲν παράλια προχωροῦν κατ' ὀλίγον, ἡ δὲ θάλασσα ὑποφεύγει ἀνεπαισθήτως· ὥστε, ἂν ποτε ὁ καιρὸς δὲν λείψῃ, αἱ μετατροπαὶ αὗται ἐκ γῆς εἰς θάλασσαν, καὶ ἐκ ταύτης πάλιν εἰς γῆν, γίνονται ὕστερον ἀπὸ ἀναριθμήτους αἰῶνας. Προσθέτει δὲ, ὅτι εἰς πολλὰ μεσόγεια μέρη, καὶ μάλιστα ὑπερφερόμενα, ἡ θάλασσα ὑποφεύγουσα ἀφῆκεν ἐκεῖ ὄστρακα, καὶ ὅτι, ἀνασκαπτομένης τῆς γῆς, εὐρίσκονται ἄγκυραι καὶ πλοίων κομμάτια. Ὁ Ὀβίδιος ἀποδίδει αὐτὴν ταύτην τὴν δόξαν εἰς τὸν Πυθαγόραν.

Ἀκολουθῶς διατείνεται, ὅτι αἱ μετατροπαὶ αὗται τῆς